

חותיה בשעות החולפות ומתגברת בהתמדה על גסות-הרוח של מאהבה.

שעות האהבה נוגות ומלאות צער. האשה הקשישה אינה מסתירה כלל את מאהבה; היא משחקת בתפקיד האשה המפתה והמנצחת, ומצליחה בכך. קולט מבליטה היטב דו־משמעות זו בחייה. האשה לבדה יודעת את האמת, אך כלפי־חוץ היא נושאת בגאון את כתר האוהבת והנאהבת, בלי התחשב בגילה. עד שבא המשבר: הצעיר נושא אשה צעירה, ומיד לאחר נישואיו הוא נוטש אותה וחי במשך חדשים אחדים חיי רווקות שלא ידע כלל כמותם לפני נישואיו. לאחר־מכן הוא מנסה לחזור לאשתו ונוטשה שוב כדי לחזור לאהובתו. אך זו מבינה כבר שהגיע קץ ההרפתקה, והיא משלחתו אל אשתו.

הדראמה נרקמת על רקע חיי־החברה של המעמד הבינוני המצליח בפאריז. המחברת מתארת בעיקר הרבה גשים זקנות, בעלות עבר דומה. מכל עברן נשארו להן הזכרונות והאמצעים שהשפילו להבטיח לעצמן בימי הצלחותיהן, אך הן עצמן עלובות ומדוכאות, נזונות מפירורי רכילות ומקינאה גלויה. בבוקר הן עוקבות אחר ידיעות הבורסה, כדי לבחון את רווחיות ההשקעות שלהן, בצהריים הן משחקות בקלפים, ובשעות הערב מרכילות זו אצל זו. תיאורי הגשים האלו מלאים, דשנים ומושלמים: כל רחשי־לבן כמו פרושים על כף־היד, והסופרת קוראת בהם ומציירת בכשרון רב את הנפשות הפועלות.

עד המלך

סיפורו של נתן שחם עוסק בעבר ובהווה. העבר הן שנות השלטון הבריטי בארץ־ישׂ־ראל, וההווה—השנים הקרובות לנו במדינת־ישראל. אלה שהגיעו למדינה והשתלבו במבנה החברתי שלה מוסיפים לשאת את אותות התקופה ה"הירואית". יחידים ממשיכים בשי־רות המודיעין ובחיים פוריסטאניים שקיבלו

זו דרך המשורר לקבל את היעדר השלמות, זו נחמתו וזה המוטו שלו לעצמו: צער העולם אין לו תקנה, על כן עליך ללמוד להתפייס עם הדברים שנמנעו ממך לתמיד. ראייה פיוטית אינה מייפה למענך דבר, היא מחייבת אותך ללמוד לצמוח עם הסתירות שאינן מתישבות בלבך, שבגללן לבך נוסע למרחקים.

לא רק בטעמה הרומנטי נבדלת שירתו של ברתנא משירתם של בני־דורו, ולא בתימא־טיקה המורכבת שלה ושפתה ה"שירית" (שלא על־דרך "הביטוי הפרוזאי" המקובל בשירה החדשה), ולא רק ביסוד המוזיקלי המאפיין אותה בכירור, אלא בעיקר במקוריות ההבעה שלה, בצירופיה בלתי־הרגילים ובהפתעות שהיא אוצרת בתוכה.

ש. ק.

שרי

"שרי" הוא סיפורה של הסופרת הצרפתית הידועה סידוני־גבריאלי קולט (1873—1954), שכתבה בעיקר על האהבה, התשוקה והטבע. גיבוריה חיים בעולם יצרי־חושני ורחוקים מחוויות מופשטות. אלא שידיעתה העמוקה של הסופרת את דמויותיה הקנתה לה יכולת ציור, סגנון מקלח וכוח־שיכנוע.

ב"שרי" מתארת הסופרת אהבה בין אשת־שעשועים מזדקנת, בת חמישים, לצעיר כבן עשרים. הניגודים גדולים: מצד אחד, הנסיון וההרפתקות המרובות והחולפות במשך שלו־שים שנים, ומצד שני—צעיר יפהפה, ריק וגס־רוח, המכיר בכוח משיכתו המינית. האהבה נמשכת כשבע שנים ומעידה על קסמיה של האשה המזדקנת, היודעת להיאבק עם הגיל ולמחוק כביכול מספר־חיה שנים לא מעט. אך זו אהבה מלאה עצב, ואימת השקיעה המתקרבת מאפילה עליה. יודעת האשה שכל יום שעובר מקרב את הקץ, את הפרידה הממששת־ובאה. לכן היא נאחזת בכל כו־

* נתן שחם: עד המלך; עם עובד / ספריה לעם, תל־אביב, 1975; 279 עמ'.

* קולט: שרי; תרגום: בבה ינאי; עם עובד / ספריה לעם, 1975; 167 עמ'.

עליהם בשעתו באהבה וברצון, אך רובם נסחפים עם הזרם זזיקתם לחלוציות ולמשיי-מות לאומיות, שאותן מילאו במסירות ובנא-מנות, הופכת מס-שפתיים בלבד. יש פרשיות מן העבר המחכות עדיין לפתרון, אך הנוג-עים בדבר גוזרים על עצמם שתיקה מרצון ואינם מוכנים לדבר עליהן. מאמציו של ההיסטוריון המנסה לרדת עד חקרן עולים בתוהו. פרשיות אלו נוגעות באנשים חיים, שבימי המאבק של תנועות-המחתרת הוכתמו כבוגדים, והם תובעים להשיב להם את כבודם. לחוקר, העוסק בקורות השלטון המנ-דטורי וביחסיו עם היישוב העברי, יש ענין לגלות את הנסתרות שביחסים אלה, לאור מסקנתו שאפילו בימי המאבק החמור ביותר היה שיתוף-פעולה בין ה"הגנה", האצ"ל והלח"י לבין השליטים הבריטיים. אלא שאין הדבר עולה בידו.

מסקנה זו של חוקר ישראלי היא הרעיון המרכזי בסיפורו של נתן שחם. האנגלים חשבו שהערבים משוללים הכרה לאומית. נדודי הערבים מארץ לארץ, מלחמות השב-טים זה בזה, הניגודים שבין עירוניים, כפ-ריים וברווים, ריבוי ניביה של הלשון הער-בית, הלבנטיניות של המשכילים הערבים—כל אלה חיזקו את רעיונם של הבריטים שהם ממלאים שליחות הומאניטארית בארץ-ישראל, מביאים כביכול ציביליזציה למדבר. היהודים הסכימו עם הבריטים שתנועת ער-בית לאומית אינה בנמצא. הערבים מצדם האמינו שהיהודים לא יהיו עובדי-אדמה, וכי התישבותם לא תיצור עובדות מדיניות. כך חיו כל שלושת הצדדים בטראגדיה של טעויות, שהתבררה חישימהר וגרמה את מאורעות-הדמים והמאבקים שהביאונו "עד הלום". זהו חידושו של הגיבור הראשי, פרופ' בנימין אור, שנולד בירושלים, גדל בזכרון-יעקב ובתל-אביב, ודרך-חיו דמתה לזו של צעירים רבים בדורו ובארצו.

אלא שהצלחתו המדעית של פרופ' אור גרמה ששנים רבות ישב באוקספורד, והריחוק עשה את שלו. מתוך החומר הבריטי הרב שעמד לרשותו בחן את העובדות ופסק מאמונתו בסוציאליזם ובציונות. אמונתו בהווה היא

ברה"מ במזרח התיכון— מחדירה למעורבות

לברית-המועצות יש כיום ענין רב בנעשה באזורנו, יש לה קשרים הדוקים אליו (או לפחות אל חלק ממדינותיו) ויכולת השפעה. עובדות יכולות להיקבע בו גם בלי להביא בחשבון את עמדותיה של ברה"מ ואת האינ-טרסים שלה, אך הן לא תחוקנה מעמד זמן רב אם ברה"מ תתנגד להן. לכן קשה מאד לדון בבעיות המזרח בלי להתחשב בגורם הסובייטי, ביחסי ברה"מ עם איזור זה ובמט-רותיה בו.

אין זה דבר קל. מדיניותה של ברה"מ בכל-לותה, ובמזרח התיכון במיוחד, מלאה סתי-רות וניגודים, מושפעת מגורמים שמחוץ לאיזור זה, ולפעמים היא מופעלת פשוט בלי הבנה מספקת לנעשה בו. לא פעם הסובייטים והערבים מדברים במלים זהות ומשתמשים

* Yaacov Rói, *From Encroachment to Involvement. A Documentary Study of Soviet Policy in the Middle East, 1945—1973*, Israel Universities Press (Keter Publishing House), Jerusalem, 1974 ; 616 p.